2. Sagsøgeren betaler sagens omkostninger, herunder omkostningerne i forbindelse med begæringen om foreløbige forholdsregler.

Koopmans Bahlmann

Pescatore O'Keeffe Bosco

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. december 1983.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

H. A. Rühl

Ekspeditionssekretær

T. Koopmans

Formand for fjerde afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. REISCHL FREMSAT DEN 5. OKTOBER 1983 [1]

Høje Domstol.

Den sag, som jeg i dag skal behandle, angår en bøde, som sagsøgeren blev pålagt i medfør af artikel 9 i stålkvotebeslutning nr. 2794/80 (EFT L 291 af 31. 10. 1980, s. 1).

Jeg skal i korthed redegøre for sagens faktiske omstændigheder:

Ved meddelelse af 6. april 1981 blev sagsøgeren underrettet om størrelsen af sine produktionskvotaer for produktgrupperne I, III og IV samt for råstål for andet kvartal 1981 i medfør af beslutning nr. 2794/80, jfr. beslutning nr. 664/81 (EFT L 69 af 14. 3. 1981, s. 22). Sagsøgeren anlagde herefter sag (sag 119/81 [2]) til prøvelse af denne meddelelse, for så vidt angår produktionskvotaen for gruppe I, der var blevet fastsat til 538 325 tons. Sagsøgeren fik ikke medhold under denne sag. Domstolen anerkendte hverken sagsøgerens kritik af beslutning nr. 2794/80 eller anbringendet om, at produktionskapaciteten for valseværk II i Bremen var blevet forkert vurderet i forbindelse med tilpasningen af referenceproduktionen efter artikel 4, nr. 3, i beslutning nr. 2794/80. Det blev

1 — Oversat fra tysk.

2 — Dom af 7. 7. 1982 i sag 119/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1982, s. 2627.

desuden i dommen under henvisning til formålet med EKSF-traktatens artikel 58 understreget, at Kommissionen ikke var forpligtet til at sikre den pågældende virksomhed en mindstebeskæftigelse og at sikre alle virksomhederne en mindsteproduktion på grundlag af virksomhedens egne rentabilitets- og udviklingskriterier.

Det står fast, at sagsøgeren ikke har overholdt den tildelte produktionskvota for produktgruppe I, som Domstolen har fundet er retmæssig. Dette blev fastslået i en skrivelse fra Kommissionen af 1. februar 1982, hvori kvotaoverskridelsen var blevet opgjort til 123 072 tons. Under forvaltningssagen i denne anledning nåede man derefter til enighed om, at merproduktionen udgjorde 122 721 tons.

Kommissionen har på grund af denne overskridelse fastsat en bøde i medfør af artikel 9 i beslutning nr. 2794/80. Da sagsøgeren allerede i første kvartal 1981 havde produceret mere end tilladt, kom artiklens stk. 2 til anvendelse; denne bestemmelse har følgende ordlyd:

»Såfremt en virksomheds produktion overskrider kvotaen med 10 % eller mere, eller hvis virksomheden allerede i et af de foregående kvartaler har overskredet sin kvota eller sine kvoter, kan bøderne beløbe sig til det dobbelte af disse beløb . . .«

(nemlig 75 ECU pr. ton overskridelse for almindeligt stål og 150 ECU pr. ton overskridelse for specialstål)

»pr. ton. . . .«.

Da sagsøgerens balance imidlertid var negativ, blev den generelle bøde (75 ECU pr. ton overskridelse) kun forhøjet med 10 %. Dette gav et beløb på 10 129 432 ECU eller 23 909 916 DM, som sagsøgeren blev pålagt at betale ved beslutning af 13. august 1982.

Sagsøgeren har anlagt sag ved Domstolen til prøvelse af denne beslutning med påstand om, at den annulleres.

Samtidig indgav sagsøgeren begæring om udsættelse af fuldbyrdelsen. I en første kendelse af 11. november 1982 blev det herved bestemt, at der skete udsættelse med fuldbyrdelsen af artikel 2 i beslutningen af 13. august 1982 mod tilvejebringelse af en bankgaranti inden for en frist af to uger fra forkyndelsen af kendelsen. En senere begæring fra sagsøgeren om udsættelse uden vilkår af fuldbyrdelsen, indtil den endelige dom forelå, der var begrundet med, at sagsøgeren ikke var i stand til at tilvejebringe en bankgaranti, blev ikke taget til følge ved kendelse af 7. december 1982. Da bankgarantien ikke blev stillet, har Kommissionen siden forsøgt at få den bøde, der anfægtes under nærværende sag, inddrevet.

Sagsøgeren har til støtte for sin annullationspåstand gjort gældende, at det særlige retsinstitut nødret — som almindeligt retsprincip — også anerkendes i fællesskabsretten; når nødret foreligger, bortfalder ansvaret for en handling, der ellers ville være retsstridig, eller udelukker dog i det mindste culpa hos den, der befinder sig i nødretstilstanden. Virksomheden befandt sig i en sådan nødtilstand ved overskridelsen af produktionskvotaen, hvorfor det er udelukket at pålægge virksomheden en bøde. Den sagsøgende virksomhed har allerede siden 1974 lidt meget alvorlige tab, der kun har kunnet udlignes gennem de største anstrengelser. Dersom virksomheden imidlertid havde overholdt sin

tildelte kvota — der for sagsøgeren ville have ført til en udnyttelse, som lå langt under den gennemsnitlige udnyttelse for Fællesskabets valseværker, målt i forhold til kapaciteten for valseværk II i Bremen, der udgør 459 000 tons pr. måned — ville der derved være opstået så store mertab, at virksomheden ikke længere ville have været i stand til at overleve. Når sagen stiller sig sådan, har virksomheden været berettiget til at beskytte det retsgode, som dens egen eksistens udgør og et stort antal arbejdspladser afhænger af, gennem en kvotaoverskridelse under hensyn til den gennemsnitlige udnyttelse inden for Fællesskabet, idet der ikke kan være tvivl om, at det nævnte retsgode må være større end den skade, der blev påført kvotasystemet, og som desuden næppe har været mærkbar, eftersom alle andre virksomheder havde kunnet afsætte deres produktion til de fastsatte priser, hvorfor der ikke har foreligget en markedsforstyrrelse.

Kommissionen har herimod i første række gjort gældende, at det på grundlag af sag 119/81 [1] og dommen i denne sag forekommer tvivlsomt, om sagsøgerens anbringende *kan antages til realitetsbehandling.* Endvidere er det Kommissionens opfattelse, at selv om retsinstituttet nødret også anerkendes i fællesskabsretten, lader det sig næppe i forbindelse med kvotasystemet forene med formålet bag artikel 58 i EKSF-traktaten, navnlig fordi kvotasystemets funktion derved ville komme i fare. I hvert fald er betingelserne for at kunne gøre nødret gældende ikke opfyldt i denne sag. Man kan således ikke på grundlag af *den* kapacitet for valseværk II i Bremen, der ifølge retspraksis er den rigtige — som bekendt blev de af sagsøgeren nævnte tal på 459 000 tons pr. måned ikke anset som bevist af Domstolen i dommene i sag 119/81 [1] og sag 303/81 [2] — påstå, at udnyttelsesgraden for det pågældende valseværk ligger betragteligt under Fællesskabets gennemsnit. Endvidere er det i hvert fald ikke blevet godtgjort, at sagsøgeren umiddelbart var blevet truet på sin eksistens, dersom man havde overholdt kvotaerne i andet kvartal 1981. Det er også urigtigt, at det truede retsgode er af ringere værdi end sagsøgerens eksistens; det drejer sig således ikke om gnidningsfrist at gennemføre kvotasystemet, men om, at en lang række virksomheders eksistens ville være truet ved en ureguleret tilpasning af produktionen til faldet i efterspørgslen. Endvidere må den fare, der skal afværges gennem en retskrænkelse, efter almindelig retsopfattelse ikke være forårsaget af den, der påberåber sig nødretten. Imidlertid står det i nærværende tilfælde fast, at sagsøgerens vanskeligheder skyldtes driftsøkonomiske beslutninger, der var blevet truffet længe inden indførelsen af kvotasystemet og var forbundet med de voldsomme tab, som udvidelsen af virksomhedens anlæg i Bremen medførte. Endelig kommer selvtægt under påberåbelse af nødret kun på tale som *ultima ratio,* dersom der ikke består nogen andre muligheder for at overvinde den fare, der gøres gældende. Imidlertid havde sagsøgeren haft mulighed for — og gjorde ikke brug deraf — at opnå en kvotaforhøjelse gennem en ansøgning i hht. artikel 14 i beslutning nr. 2794/80 og under henvisning til yderligere leveringer til tredje-

1 — Dom af 7. 7. 1982 i sag 119/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1982, s. 2627.

2 — Dom af 11. 5. 1983 i de forenede sager 303 og 312/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1507.

lande, ligesom virksomheden også havde kunnet indgive begæring om foreløbige forholdsregler for at opnå kvotaændring under sagen om kvotafastsættelsen.

1. Kommissionen har vedrørende sin *formalitetsindsigelse* nærmere anført, at nødtilstanden efter sagsøgerens opfattelse er blevet fremkaldt ved udmålingen af produktionskvotaerne; i virkeligheden retter sagsøgerens kritik sig altså mod kvotaudmålingen, og sagsøgeren søger gennem sin kvotaoverskridelse ikke at opnå andet end en forhøjelse af de oprindeligt tildelte kvotaer. Imidlertid skulle sagsøgeren have gjort dette gældende under den sag, der vedrørte kvotafastsættelsen, således som dette blandt andet også er sket i sag 219/83 [1]. Efter at Domstolen har afsagt dom i sag 119/81 [2], der angik kvotatildelingen for andet kvartal 1981, er dette imidlertid ikke længere muligt. Dommens retskraft udelukker herefter — rigtigt forstået — at forhold gøres gældende, der allerede forelå under en tidligere sag og stod i sammenhæng med dennes processtof, dersom der herved forfølges det samme mål som i den afsluttede, tidligere sag.

Imidlertid forekommer denne opfattelse ikke at være ganske overbevisende.

a) Indledningsvis skal det bemærkes, at det synspunkt, som Kommissionen nu fremfører, i nogen grad modsiges af den opfattelse, der blev fremsat under sag 219/82 [1], hvorefter der ved bedømmelsen af retmæssigheden af en kvotaoverskridelse ikke kan tages hensyn til, at nødret påberåbes; nødret kan nemlig kun begrunde en *retsstridig* adfærd og derfor ikke gøres gældende med det formål at ændre en retlig ordning. Dersom dette holdt stik — hvilket ganske vist ikke skal afklares her — havde sagsøgeren under sag 119/81 [2] næppe kunnet påberåbe sig nødret i forbindelse med kvotabeslutningen, hvorfor nødretsargumentet naturligvis ikke nu kan udelukkes under henvisning til, at sagsøgeren har undladt at behandle det under nævnte sag.

b) I nærværende sag står det endvidere med hensyn til sagsøgerens anbringende fast, at artikel 42 i Domstolens procesreglement, der på sin vis hjemler eventualmaksimen i sager for Domstolen, ikke finder anvendelse. Bestemmelsen angår nemlig åbenbart kun adfærden under en og den samme sag og giver altså ikke holdepunkter mht. tilladeligheden af anbringendet i en senere, selvstændig sag.

c) For så vidt som Kommissionen vil inddrage spørgsmålet om retskraft, dvs. procesreglementets artikel 65, i drøftelserne, er sagsgenstanden under en sag herved afgørende, altså den nedlagte påstand; såfremt Domstolen har taget stilling hertil, udelukker retskraften, at den kan gøres til genstand for en ny sag.

Under sag 119/81 [1] blev annullationspåstanden, der støttedes på forskellige anbringender, vedrørende kvotabeslutningen for andet kvartal 1981 ikke taget til følge, hvorfor det står fast — efter

1 — Sag 219/82 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — verserer.

2 — Dom af 7. 7. 1982 i sag 119/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1982, s. 2627.

domskonklusionen og de bærende hensyn bag dommen i sag 119/81 [1] — at den nævnte kvotabeslutning var retmæssig. Her drejer det sig derimod givetvis ikke om fastsættelsen af produktionskvotaen for andet kvartal 1981, men blot om det spørgsmål, om det forhold, at en retmæssigt fastsat kvota ikke er blevet overholdt, kan medføre pålæg af en bøde, eller om dette synes at være udelukket, fordi bestemte grunde, der gør handlingen retmæssig eller udelukker culpa, kan gøres gældende. Da der ikke er udtalt noget herom — altså om Kommissionens påstand om sanktion og de grunde, der kunne tale herimod, i dommen i sag 119/81 [1] — kan en ny sag herom med en ny argumentation til støtte herfor ikke udelukkes. Dette lader sig navnlig ikke begrunde med, at artikel 9 i beslutning nr. 2794/80 ikke fastsætter nogen skønsbeføjelse, og at en bøde altså på sin vis er den automatiske følge af en kvotaoverskridelse; herved — i dommen i sag 312/81 [2] tales der om en *forpligtelse* til at pålægge bøder ved kvotaoverskridelser — er naturligvis ikke sagt, hvilket også i mellemtiden er fremgået klart af andre sager, at overvejelser vedrørende grundlaget eller culpa kan udelukkes i sager om bødepålæg.

2. Går man således ind i en drøftelse af sagsøgerens argumentation vedrørende *nødret,* må man efter min opfattelse uden tøven give et bekræftende svar på det forudgående spørgsmål, nemlig om dette retsinstitut også er gældende i fællesskabsretten; for at kunne godtgøre dette kræves der ikke udførlige retssammenlignende undersøgelser.

Tværtimod kan jeg for det første henvise til det fremlagte responsum fra direktøren for Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht af 6. november 1982. Heraf fremgår det, at dette retsinstitut genfindes i alle medlemsstaters retsorden, og selv om retstilstanden i Storbritannien og Irland — bortset fra særlige love, hvori tilsvarende overvejelser anstilles på grund af særlige formuleringer — er noget afvigende, tilstræbes der dog i disse lande åbenbart lignende resultater ved hjælp af overvejelser hentet fra retspleje- og strafudmålingsforskrifter.

For det andet er også nogle af Domstolens domme herved af interesse. Jeg tænker herved mindre på dommen i sag 312/81 [2], der blot indeholder formuleringen »selv om det *måtte antages,* at nødretsbegrebet principielt kunne anerkendes i fællesskabsretten« (præmis 47), men først og fremmest må dommen i sag 16/61 [3], hvori der — det drejede sig her om sanktionen for, at listepriser ikke var overholdt — blev arbejdet med det lignende retsinstitut nødværge. Dette retsinstitut forudsætter, at en handling er uomgængelig nødvendig for at afværge en fare, der truer den handlende, at truslen er umiddelbar, at faren er overhængende, og at den ikke kan imødegås med noget retmæssigt middel. Endvidere er også den for nyligt afsagte dom i

1 — Dom af 7. 7. 1982 i sag 119/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1982, s. 2627.

2 — Dom af 11. 5. 1983 i de forenede sager 303 og 312/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1507.

3 — Dom af 12. 7. 1962 i sag 16/61 — Acciaierie Ferriere e Fonderie di Modena mod Den Høje Myndighed for EKSF — Sml. 1954-1964, s. 329.

sagerne 100-103/80 [1] af interesse, hvor retsinstituttet nødret behandles i præmis 90, hvorom det hedder, at nødret forudsætter en eksistenstrussel over for den, der påberåber sig den, og at det står fast, at det påtalte retsbrud har været den eneste måde, hvorpå den truede virksomhed kunne reddes.

3. Derimod ville det medføre større vanskeligheder nøjagtigt at bestemme, hvilken udformning restinstituttet nødret har i fællesskabsretten på grundlag af de fælles restinstituttet nødret har i fællesskabsretten på grundlag af de fælles retsprincipper i medlemsstaterne, og især at undersøge det spørgsmål, hvorvidt der tilkommer det nogen plads inden for erhvervsreguleringsretten, hvilket kun lader sig konstatere for enkelte retsordeners vedkommende, såsom den tyske, den belgiske og den nederlandske. Endvidere måtte det undersøges, hvorvidt særlige omstændigheder ved kvotasystemet ifølge EKSF-traktatens artikel 58 udelukker, at nødret kan påberåbes ved overskridelse af kvotaerne, fordi dette — som Kommissionen mener det — ikke ville være foreneligt med formålet med den nævnte bestemmelse og bringe kvotasystemets funktion i fare.

Imidlertid er der ingen grund til at gå ind på alle disse spørgsmål; det lader sig nemlig efter min overbevisning ved hjælp af en række andre overvejelser påvise, at der i hvert fald ikke i nærværende sag kan findes nogen grund til at annullere den anfægtede bødebeslutning på grund af nødret fra sagsøgerens side.

a) I grunden kunne det være nærliggende at henvise til præmisserne i dommen i sag 312/81 [2], der blev afsagt i anledning af en bøde på grund af overskridelse af sagsøgerens kvota for første kvartal 1981. I denne dom blev det således vedrørende et tilsvarende argument fastslået, at tildelingen af en utilstrækkelig kvota i forhold til virksomhedens faktiske produktionskapacitet ikke kan tages i betragtning (præmis 44). De meget store udgifter til den omstrukturering, der blev indledt i 1973, beroede desuden på et driftsøkonomisk valg fra virksomhedens side. Nødret kan imidlertid ikke anerkendes, dersom den faresituation, som skal retfærdiggøre den retsstridige handlemåde, er fremkaldt af den, der foretager den retsstridige handling (præmis 45). Produktionskvotasystemet ville derved blive bragt i alvorlig fare og måske endog blive fuldstændig undergravet, hvis hver eneste virksomhed under påberåbelse af nødret som følge af alvorlige økonomiske vanskeligheder kunne unddrage sig begrænsningerne og efter eget skøn overskride de pålagte produktionskvotaer. Den kædereaktion, der således ville blive udløst, ville føre til, at systemet brød sammen (præmis 46).

Jeg skal dog ikke nøjes med en sådan henvisning, idet sagsøgeren under den mundtlige forhandling med eftertryk har erklæret, dels at dommens resultater beroede på en misforståelse vedrørende sagsøgerens argumentation om produktionskapaciteten, dels ikke var rammende, fordi det ikke er udelukket at påberåbe sig nødret, dersom man til dels selv har været skyld i den fare, der skal afværges. Desuden har sagsøgeren allerede under skriftvekslingen argumenteret grundigt mod den opfattelse, hvorefter kvotasystemet ville bryde sammen, såfremt enkelte virksomheder kunne overskride

1 — Dom af 7. 6. 1983 i de forenede sager 100-103/80, Pioneer m.fl. mod. Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1825.

2 — Dom af 11. 5. 1983 i de forenede sager 303 og 312/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1507.

deres kvotaer under påberåbelse af nødret.

b) Det er en væsentlig forudsætning for at gøre nødret gældende, at der består en faktisk, overhængende fare for sagsøgeren, en umiddelbar trussel mod virksomhedens eksistens, der ikke kan imødegås med andre midler end gennem et retsbrud. Dette lader sig uden videre fastslå på grundlag af de retssammenlignende undersøgelser, der foreligger for Domstolen, og kan dermed anses som en bestanddel af fællesskabsretten. Imidlertid har sagsøgeren i ingen af disse henseender kunnet skabe det indtryk, at betingelserne er opfyldt i sagsøgerens tilfælde.

aa) Sagsøgeren har anført, at der ville være opstået et mertab på 21 000 000 DM for virksomheden, dersom den i andet kvartal 1981 havde overholdt sin produktionskvota i stedet for at producere så meget som den mængde, der svarede til den gennemsnitlige udnyttelse af valseværkerne i Fællesskabet. Sagsøgeren er herved gået ud fra en sagkyndig erklæring, der er udarbejdet vedrørende tredje kvartal 1981, hvori der er opstillet tilsvarende beregninger for hele gyldighedsperioden for beslutning nr. 1831/81 (EFT L 180 af 1. 7. 1981, s. 1), altså fra juli 1981 til juni 1982. Endvidere skal der imidlertid også tages hensyn til de tab, der i alt følger af kvotasystemet, altså til de mertab, der ville være opstået for sagsøgeren, dersom virksomheden havde overholdt produktionskvotaerne indtil juni 1983, og som sagsøgerens sagkyndige har ansat til omkring en halv milliard DM. Efter sagsøgerens oplysninger ville det have være umuligt for virksomheden at udligne disse mertab, idet virksomheden i forvejen havde lidt meget store tab siden 1974, som man kun ville have kunnet udligne under store vanskeligheder og ved at overskride kvotaerne. Sagsøgeren ville altså have været dømt til undergang, dersom de nævnte tab var indtrådt, og virksomheden var derfor berettiget til at sætte sig ud over kvotabeslutningerne for at undgå, at dette skulle ske.

I tilslutning til Kommissionen kan jeg ikke følge sagsøgeren i denne betragtning. Det kan derved stå hen, hvorvidt de af sagsøgeren nævnte tal rent faktisk er rigtige. Tværtimod er situationen forud for begyndelsen af andet kvartal 1981 afgørende ved vurderingen af nødretsargumentet, fordi — som sagsøgeren selv har anført det — produktionsprogrammet for det pågældende kvartal allerede var blevet fastlagt i begyndelsen af marts 1981. Da betingelserne for, at der er handlet i nødret, skal være opfyldt, når de pågældende handlinger foretages, er det derfor alene afgørende, hvorledes sagsøgerens situation fremstod på det pågældende tidspunkt. Der kan derfor givetvis ikke tages hensyn til de angivelige mertab, der måtte befrygtes efter udløbet af det kvotasystem, der hvilede på beslutning nr. 2794/80, på grund af et nyt kvotasystem, om hvilket man i marts 1981 ikke vidste, om det ville blive indført, og hvordan det i enkeltheder ville blive udformet. Holder man sig imidlertid alene til de for andet kvartal 1981 nævnte tal (et frygtet mertab på omkring 20 millioner DM), kan man næppe herigennem begrunde den opfattelse, at sagsøgerens eksistens var truet, eller at arbejdspladser i nævneværdigt omfang var kommet i fare.

Sagsøgeren synes også selv at gå ud fra dette, idet virksomheden mente det påkrævet at lade alle de mertab, som man frygtede ville opstå indtil juni 1983, indgå i beregningen, og fordi sagsøgeren har erklæret, at man end ikke havde

villet kunne bestride en femtedel, altså omkring 100 millioner DM, af disse mertab. Det skal fremhæves, at sagsøgeren ikke har godtgjort rigtigheden af sin påstand om, at man af likviditetsgrunde endog havde måtte lukke langt tidligere. Endvidere er det også bemærkelsesværdigt, at sagsøgerens sagkyndige ikke har undersøgt, hvorvidt en udligning af de nævnte tab kunne komme i betragtning gennem positive resultater inden for selskabets andre områder eller gennem ekstraordinære indtægter, og at disse sagkyndige vedrørende sagsøgerens betalingsdygtighed blot i almindelighed har udtalt, at de af dem oplyste beløb var truende. Endvidere turde det i denne sammenhæng være af interesse — således som Kommissionen med rette har bemærket det — at det ifølge sagsøgerens egne oplysninger indtil september 1981 var lykkedes sagsøgeren at udligne et tab på 1,5 milliarder DM, og at virksomheden blot vagt har udtalt, at der *herefter* — altså i efteråret 1981 — knap var formueværdier tilstede.

Dette berettiger vel — uden at der næppe her kræves nogen synderlig ekspertviden — den slutning, at der på ingen måde kan være tale om, at der i andet kvartal 1981 forelå en nødtilstand, der truede sagsøgeren. Den kvotaoverskridelse, der alene skal behandles i den foreliggende sag, kan altså ikke begrundes eller undskyldes under henvisning til det nævnte retsinstitut og derigennem rejse tvivl om berettigelsen af de pålagte sanktioner.

bb) Hvad angår den anden overvejelse — hvorefter selvtægt under henvisning til nødret kun er tilladelig som *ultima ratio*, når andre muligheder ikke står åbne — der kommer i betragtning, skal der endnu engang henvises til muligheden for at indgive ansøgning i henhold til artikel 14 i beslutning nr. 2794/80, der ikke kun — som vi ved det fra andre sager — kan indgives, når der foreligger en kapacitetsudnyttelse, der afviger væsentligt fra Fællesskabets gennemsnit, men også med hensyn til leveringer til tredjelande. Det er således vanskeligt at indse, at denne mulighed for på forskriftsmæssig måde at opnå en produktionsudvidelse skulle have været udsigtsløs for sagsøgeren, fordi virksomheden angiveligt ikke kunne skaffe sig ordrer til tredjelande; dette blev angivet som grunden til, at en sådan ansøgning ikke var blevet indgivet. Heroverfor har Kommissionen trods alt kunnet henvise til, at sådanne anstrengelser fra andre virksomheders side er faldet ganske heldigt ud. Der kan også herved erindres om sagsøgerens indlæg under den mundtlige forhandling i sag 244/81 [1], hvorefter sagsøgeren ikke har gjort sig yderligere salgsanstrengelser i tredjelande, og hvorefter sagsøgeren ville have ført en helt anden produktionspolitik, dersom eksporten ikke principielt var blevet begrænset gennem produktionskvotaer. Desuden ved Domstolen også fra denne mundtlige forhandling, at sagsøgeren for *tredje* kvartal 1981 har indgivet en ansøgning om forhøjelse af produktionskvotaerne på grund af stigende udførsler, der ganske vist dengang ikke kunne imødekommes, fordi det kvotasystem, der efterfulgte beslutning nr. 2794/80, manglede en bestemmelse svarende til denne beslutnings artikel 14.

Heroverfor har Kommissionen efter min opfattelse med rette henvist til den mulighed — som sagsøgeren ikke har benyttet sig af — at indgive begæring om

1 — Dom af 11. 5. 1983 i sag 244/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1451.

en foreløbig forholdsregel under den sag, der angik sagsøgerens produktionskvotaer for andet kvartal 1981, altså gøre forsøg på ved hjælp af et egentligt retsmiddel, der skal udnyttes, førend der kan gribes til selvtægt, at opnå en produktionsudvidelse. Dersom sagsøgeren virkelig var overbevist om, at der forelå en nødtilstand — sagsøgeren har trods alt allerede under sag 244/81 [1], der angår tredje kvartal 1981, anvendt nødretsargumentet og gjort krav på en mindstekvota som nødvendig for virksomhedens overlevelse — kunne denne mulighed ikke på forhånd stille sig som udsigtsløs for sagsøgeren, som forholdene dengang var. Den kendsgerning, at Kommissionen under nævnte sag betegnede denne argumentation som urigtig, udgør givetvis ikke et egnet anbringende for sagsøgeren.

4. Herefter forekommer det mig unødvendigt at behandle spørgsmålene om, hvorvidt det værnede retsgode — sagsøgerens eksistens — i forhold til de retsgoder, der blev truet gennem kvotaoverskridelsen, rent faktisk må anses som mereværdigt, og hvorvidt der må lægges vægt på den opfattelse, hvorefter sagsøgeren selv har fremkaldt nødtilstanden gennem tidligere driftsøkonomiske beslutninger. Det står i hvert fald fast, at sagsøgeren ikke under henvisning til nødret kan begrunde eller undskylde tilsidesættelsen af den pågældende kvotabeslutning. Da sagsøgeren ikke har anført andre argumenter, kan den anfægtede bødebeslutning herefter ikke annulleres eller ændres.

5. Jeg kan derfor kun foreslå, at sagsøgte frifindes, og at sagsøgeren idømmes sagens omkostninger, herunder omkostninger i forbindelse med sagsøgerens begæringer om udsættelse af fuldbyrdelsen.

1 — Dom af 11. 5. 1983 i sag 244/81 — Klöckner-Werke AG mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber — Sml. 1983, s. 1451.